

Така диверсифікація діяльності дозволяє місцевому населенню не лише задовольняти власні потреби, але й формувати додатковий дохід.

Література

6. Закон України. Про особисте селянське господарство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text> (дата доступу: 15.04.2025).

7. Озерці (Вараський район). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D1%86%D1%96_\(%D0%92%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D1%86%D1%96_(%D0%92%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD)) (дата доступу: 15.04.2025).

Яроменко Оксана Володимирівна,
*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії і туризму, начальник відділу з
наукової діяльності та аспірантури
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне*

Козачок Катерина Віталіївна,
*вчитель географії Оржівського ліцею
Клеванської селищної ради, с. Оржів*

Макаревич Вікторія Олександрівна,
*учениця 10 класу Оржівського ліцею Клеванської селищної ради,
дійсний член Рівненської МАН учнівської молоді, с. Оржів*

ПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СЬОГОДЕННЯ

Рівненська область має багатогалузевий промисловий комплекс, що відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку регіону.

До війни Рівненщина демонструвала стійкі темпи розвитку, зокрема у галузях енергетики, деревообробки та хімічної промисловості. Однак, збройна агресія росії змінила умови функціонування галузей, створивши нові виклики для їхньої стійкості та адаптації до сучасних потреб. Ця тема є важливою в контексті загальнонаціональних зусиль з економічного відродження та інтеграції до європейського ринку.

Провідні галузі промисловості Рівненщини – виробництво та постачання електроенергії, хімічна промисловість, виробництво будматеріалів і скловиробів, харчова промисловість, виготовлення виробів з деревини, машинобудування, виробництво меблів, текстильна та добувна промисловість.

Частка Рівненської області в загальному обсязі реалізованої промислової продукції в Україні становить 1,5 % [2].

У 2021 р. обсяг промислового виробництва в області зріс на 7,2% порівняно з 2020 р. Зростання спостерігалось в таких галузях: виготовлення виробів з деревини та виробництво паперу (на 18,3%), виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (на 11,7%), виробництво будівельних матеріалів та скловиробів (на 8,7%), постачання електроенергії (на 7,3%), текстильне виробництво (на 7,2%) та добувна промисловість (на 6,9%). Загальний обсяг реалізованої промислової продукції у 2021 р. склав 58,6 млрд грн, що на 30,8% більше, ніж у 2020 р. [2].

Однак вторгнення росії у 2022 р. значно вплинуло на функціонування промислового комплексу, змінивши виробничі пріоритети та створивши нові виклики для адаптації. Це підкреслює важливість подальших досліджень для оцінки впливу війни на промисловість регіонів та формування шляхів її повоєнного відновлення. Незважаючи на складне воєнне сьогодення у структурі промислового комплексу Рівненської області найбільшу частку за обсягами реалізованої продукції мають: електроенергетика (39,1%), виробництво харчових продуктів (14,5%), виробництво будівельних матеріалів та скловиробів (13,3%), виготовлення виробів з деревини (12,1%) та виробництво хімічної продукції (5,4%) [2].

Територіально промислові підприємства Рівненщини розміщені нерівномірно, зосереджуючись переважно в містах Рівне, Вараш, Дубно та Сарни. Рівне є промисловим центром області, зосереджує найбільші підприємства хімічної, текстильної, деревообробної та харчової промисловості. Вараш є центром атомної енергетики. Здолбунів - спеціалізується на виробництві будівельних матеріалів, Костопіль – центр деревообробної промисловості, тут розташовані великі підприємства з виробництва фанери та плит. Сарни та північний регіон займається видобутком бурштину, базальту та піску. Дубно та Острог характеризуються розвинутою харчовою промисловістю (є молокозаводи та м'ясокомбінати) й виробництвом продуктів харчування.

Згідно з «Стратегією розвитку Рівненської області на період до 2027 року», планується подальший розвиток промислового комплексу області з акцентом на інноваційні технології, енергоефективність та екологічну безпеку. Особлива увага приділяється модернізації існуючих підприємств, розвитку інфраструктури та залученню інвестицій у високотехнологічні галузі [3].

Таким чином, промисловий комплекс Рівненщини характеризується диверсифікованою галузевою структурою з домінуванням енергетики, деревообробної, хімічної та будівельної промисловості, що забезпечує стабільний економічний розвиток регіону та його вагомий внесок у загальнодержавну економіку.

Рівненщина є тим регіоном, що «приймає» релоковані підприємства. На кінець 2024 р. на територію Рівненської області перемістилося 33 підприємств, найбільше з Харківської та Київської областей. Із релокованих підприємств 29 працюють у Рівненському районі, 2 у Дубенському та 2 у Вараському районі. Найбільше релокованих підприємств та запитів було від малого і середнього бізнесу: 70%, це малий бізнес і приблизно 20% – середній. За галузями господарств найбільше до Рівненщини переїхало підприємств з деревообробної промисловості, з виробництва продуктів, надання логістичних та ІТ-послуг [2].

Першим релокованим на Рівненщину підприємством стало «Димне м'ясо від Тараса» – підприємство з Києва, яке спеціалізується на виробництві м'ясних копченостей та тушкованок. У Рівненському районі запрацювало потужне українсько-польське підприємство «MAC SYSTEMS», яке спеціалізується на виробництві систем зберігання овочів, фруктів, промислового холодопостачання та енергоощадження. Фірма також виготовляла вентиляційні системи та займалася металообробкою. Виробництво модульних будинків для переселенців освоїло на Рівненщині релоковане харківське підприємство – будівельна компанія «Лайф Буд». Харківське підприємство «Ледор», яке переїхало в Рівне, займалося виробництвом металевих конструкцій різної складності. Підприємство «Арт Вуд Паркет», яке спеціалізується на виготовленні паркету переїхало з м. Київ у Костопіль. Оскільки в цьому місці знаходиться виробник дошок, які є основою паркету. Фірма була основним постачальником столичної компанії. Кавова компанія «Royal Life» переїхала в наш регіон після повномасштабного вторгнення з м. Гостомель на Київщині до смт. Демидівка. На сьогоднішній день підприємство налагодило постачання зерен кави з багатьох країн світу (В'єтнам, Бразилія, Мексика, Колумбія, Папуа Нова Гвінея, Індія, Гватемала тощо), а також відкрило три власні кав'ярні: у Демидівці, Луцьку та Києві [2; 5]. Завдяки релокації бізнесу, в області створено близько 150 нових робочих місць, що сприяє економічному розвитку регіону. Рівненська область у лідерах серед поданих від бізнесу проєктних заявок на фінансування та підтримку й створення нового бізнесу.

Внаслідок війни, підприємства Рівненської області, що не зазнали фізичних руйнувань, зіткнулися з серйозними труднощами у своїй діяльності, зокрема через зменшення замовлень. Падіння купівельної спроможності населення, зменшення державних закупівель в необоронних секторах та ускладнення зовнішньої торгівлі стали основними чинниками скорочення попиту. Зміна смаків споживачів на світових ринках і політичні ризики для іноземних інвесторів призвели дещо до економічної кризи, що вплинуло на обсяги виробництва [4]. Однією з головних проблем розвитку

промисловості в регіоні стало й значне зменшення робочої сили. Мобілізація призвела до втрати кваліфікованих кадрів, а еміграція за кордон позбавила підприємства досвідчених працівників. Зміна професійної орієнтації, коли люди переорієнтовувалися на нові, затребувані галузі, поглибило кадрову кризу на підприємствах. Всі ці чинники сприяли зниженню виробничих потужностей, підвищенню собівартості продукції та зменшенню її конкурентоспроможності.

Війна в Україні мала значний вплив на інвестиційну діяльність, що призвело до скасування чи замороження великих інвестиційних проєктів у Рівненській області. Відсутність інвестицій призвела до зменшення обсягів модернізації виробництва та сповільнення економічного зростання. Зменшення податків на прибуток підприємств та нерухомість суттєво вплинуло на доходи місцевого бюджету, погіршуючи фінансовий стан регіону [1]. Проблемними є безпекові ризики, пов'язані з війною. Ускладнення логістичних ланцюгів і затримки постачань ускладнюють загальний економічний процес, що негативно відбивається на промисловості.

Економічні наслідки війни для промисловості Рівненської області у відсотках за різними категоріями є наступними [2]: зниження податкових надходжень (15%); втрата кваліфікованих кадрів (25%); зростання безробіття (15%); зменшення інвестиційної активності (20%); зниження виробничих потужностей (25%). Результати підтверджують те, що найбільш впливовими наслідками є втрата кваліфікованих кадрів і зниження виробничих потужностей; зменшення інвестиційної активності також значне, тоді як зниження податкових надходжень і зростання безробіття менш виражені.

Для подолання проблем у промисловому комплексі необхідна державна підтримка інвесторів та створення сприятливих умов для ведення бізнесу. Важливо організовувати інвестиційні форуми та створювати спеціалізовані платформи для просування інвестиційних можливостей Рівненської області. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями та залучення грантів може стати додатковим джерелом фінансування для відновлення та розвитку інвестиційних проєктів у регіоні.

Література

1. Денисенко О. С., Славинський І. М. Роль інновацій у відновленні промислових підприємств в умовах війни. *Економічний вісник*. 2023. Т. 57. № 3. С. 44–59.
2. Рівненська обласна державна адміністрація. URL: <https://www.rv.gov.ua/rivnenshchina> дата доступу: (12.04.2025).
3. Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2027 року. URL: <https://www.rv.gov.ua/storage/app/sites/11/2020/strategia-2027-proekt.pdf>. дата доступу: (12.04.2025).
4. Тарасюк О. Ю., Іщенко Н. В. Стратегії адаптації підприємств Рівненської області до нових економічних реалій війни. *Український економічний журнал*. 2023. № 4. С. 132–144.
5. Український бізнес переїжджає з міст до областей URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-relocation-2023-2>. дата доступу: (13.04.2025).